

С. Чабан-Чайка,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музичного мистецтва
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

О. Аліксійчук,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музичного мистецтва
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

S.Chaban-Chaika

Candidate of Pedagogic Science, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Music
Kamianets-Podolskyi Ivan Ohienko National University

O. Aliksiichuk

Candidate of Pedagogic Science, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Music
Kamianets-Podolskyi Ivan Ohienko National University

**ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА ДО
ЗАНЯТЬ У НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОМУ КОЛЕКТИВІ ЗАСОБАМИ
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ**

**FORMING THE INTEREST OF FUTURE ART TEACHERS TO JOIN IN THE
FOLK-INSTRUMENTAL COLLECTIVE USING THE MEANS OF UKRAINIAN
FOLK MUSICAL CREATIVITY**

Анотація. У статті розглядається процес формування інтересу майбутніх учителів мистецтва до занять у народно-інструментальному колективі засобами української народної музичної творчості; вплив цього виду музичної діяльності на розвиток музичних здібностей студентів мистецьких спеціальностей. Окреслено основні завдання щодо формування в майбутніх учителів музичного мистецтва виконавських навичок колективного музикування у народно-інструментальному колективі.

Abstract. The article examines the process of forming the interest of future art teachers in classes in a folk-instrumental group using the means of Ukrainian folk music; the influence of this type of musical activity on the development of musical abilities of students of art majors. The main tasks related to the formation of future teachers of musical art performing skills of collective music-making in a folk-instrumental ensemble are outlined.

Ключові слова: інтерес, колективне музикування, народно-інструментальний колектив, українська народна музична творчість.

Key words: interest, collective music-making, folk-instrumental ensemble, Ukrainian folk musical creativity.

Професійне становлення майбутнього педагога починається у виші, де відбувається процес формування його художніх смаків, поглядів, переконань. Сучасна педагогіка розглядає народне музичне мистецтво як один із найдієвіших засобів формування професійного інтересу до занять у народно-інструментальному колективі майбутніх учителів мистецтва.

Дану проблематику досліджували ряд вчених, зокрема: дослідники В.Смирнова, В. Філіпова розглядали студентську молодь з точки зору соціально-професійної спільності; А. Дмитрієва, А. Власенко, І. Пасько вказували на те, що студенти (майбутні фахівці) складають самостійну соціальну групу; Л. Коваль та В.Шпак досліджували інтелектуально-емоційний розвиток студентів у процесі освітньої діяльності.

Відповідно до вимог концепції Нової української школи вихідними принципами при конструюванні змісту освіти і виховання є «...споконвічність, первинність культурно-історичних традицій народу, діалектична єдність їх із загальнолюдською культурою тощо» [3]. Навчання та виховання студентів, це формування майбутніх фахівців-педагогів, яке буде більш ефективне у період сьогодення, якщо залучити до цього процесу глибоке вивчення народної творчості. Одним з найбільш значущих завдань опанування студентами музичних дисциплін у вищих навчальних закладах є формування професійно-педагогічних навичок майбутніх учителів мистецтва шляхом розвитку інтересу до традиційної народної культури, зокрема до української народної музичної творчості.

Мета статті: проаналізувати і обґрунтувати процес формування інтересу у майбутніх учителів мистецтва до української народної музичної творчості на заняттях у народно-інструментальному колективі.

«Навчаючись у вищому навчальному закладі, студентство проходить через два етапи соціалізації, відповідно до основних періодів його становлення» [4, с. 68]. Перший етап скеровує студентську молодь до опанування окремих цінностей, які надають цій групі риси соціальної однорідності; на другому етапі соціалізації формується готовність студентів до виконання певних соціальних функцій (організаційно-керувальної, професійної, культурно-виховальної тощо).

Формування високої та стійкої свідомості студентів допоможе їм в особистісному усвідомленні, самокритичності, правильному зрозумінні великої місії мистецтва, значущості естетичних цінностей, а також розуміння та використання на практиці різноманітних видів діяльності, спрямованих на гармонійний розвиток особистості.

В. Лісовський та А. Дмитрієва вказували: «студентство є специфічною соціальною групою, яка характеризується особливими умовами життя, праці і побуту,

соціальною поведінкою і психологією, системою ціннісних орієнтацій у різноманітних сферах соціальної діяльності» [4, с. 29].

18-20 років у ракурсі особистісного відношення вік має особливе значення, адже цей період є найбільш активним у розвитку морально-естетичних інтересів, почуттів, становлення характеру, потреб, оволодіння комплексом соціальної ролі дорослої людини. «Важливою особливістю цієї вікової категорії є завершення процесу формування психіки, системи ціннісних орієнтацій. У цей час завершується період формування окремих уявлень, якщо не всі вони, то значна частина їх групується в одну велику мережу, щоб надати рішучу перевагу тому чи іншому напрямку в способі мислення людини і її характері» [5, с. 441]. Цей віковий період є динамічним у становленні соціальної зрілості студентів. У них підвищується ступінь незалежності та самостійності, вони більш глибоко усвідомлюють реалії соціальної дійсності, поліпшується можливість самопізнання.

Виховний потенціал народного мистецтва є непересічним, він сприяє формуванню інтересу до багатой скарбниці народної творчості, вихованню естетичного ставлення до неї, пробудженню патріотичних почуттів. Саме тому процес ознайомлення студентів з різножанровою народною музикою передбачає повноцінне переживання й осмислення музичних образів творів. Дослідження проблематики формування професійного інтересу майбутніх вчителів музичного мистецтва до фольклорної спадщини, ми опирались на наукові розвідки Л. Коваль, яка вказувала, що «завдання емоційного та інтелектуального розвитку полягають: 1) у вихованні стійкого інтересу до музичного мистецтва як засобу сприйняття й пізнання навколишнього світу, соціальних явищ; 2) у набутті музично-естетичного досвіду шляхом збагачення музичними і загально естетичними враженнями; 3) в ознайомленні з елементами музичної мови з наступним використанням цих завдань у сприйманні й оцінюванні музичних творів; 4) у сприянні творчому виявленню у різних формах музично-естетичної діяльності» [1, с. 13-14]. Ці завдання в першу чергу стосуються студентської молоді відповідно до завдань та вимог вищої школи, які знаходять відображення у навчальних та робочих програмах дисциплін музично-естетичного циклу.

Вивчаючи досвід роботи учителів музичного мистецтва, В. Шпак виділяє інтегративні «естетичні» якості, що, «є найістотнішим в естетико-виховній діяльності вчителя. Це – емоційний відгук, естетична емпатія (співпереживання), креативність, естетичний тезаурус, естетичний смак, педагогічний артистизм» [6, с. 111-112].

Наукова література визначає провідні показники формування професійно-педагогічного інтересу, зазвичай виділяючи: системність, глибину, уміння застосовувати знання, навички, уміння у практичній діяльності, практичну спрямованість опанованих знань тощо.

Організація роботи народно-інструментального колективу є однією з форм музично-творчої діяльності студентів, яка спрямована на процес активного формування професійно-педагогічного інтересу до творів народної музики. Дану діяльність варто розпочинати з добору музичного матеріалу, тим самим визначивши

репертуарну політику колективу, яка повинна характеризуватись різнобічністю, різножанровістю, змістовністю. Це спричиняє позитивний вплив на цілеспрямоване професійно-педагогічне виховання студентської молоді.

Головним завданням педагога є привчання студентів народно-інструментального колективу не тільки до технічної досконалості, а й усвідомленого, змістовного, виразного виконання. Роботу з народним колективом варто проводити, використовуючи наступні прийоми: стисле пояснення змісту, жанру твору; проведення характеристики художніх образів; презентація-ілюстрування твору; розбір та вивчення партитури твору; робота над кожною голосовою партією в ансамблі; робота над акомпанементом; робота над ансамблевим співом і грою, агогікою, строем, правильним звукоутворенням і звуковидобуванням, динамікою, виконанням штрихів; виконання вивчених творів на концертних виступах; участь у різноманітних культурних проєктах, акціях, заходах, присвячених популяризації творів народно-традиційного мистецтва.

Важливе значення належить виробленню навичок ансамблевого виконавства, що спричиняє позитивний вплив на розвиток музичних даних студентів: слух, відчуття ритму, музична пам'ять тощо. У процесі колективного музикування виробляються також специфічні навички, зокрема: чути не лише себе, а й інших учасників колективу.

Заняття народно-інструментального колективу тісно пов'язуються з тематикою практичних, лабораторних та лекційних занять, присвячених історії українського народного музичного мистецтва, народознавства, з програмою оркестрового, хорового класів, спеціального музичного інструменту, вокалу та диригування, вивчення додаткового музичного інструменту тощо.

Отже, українська народна музична творчість стає базисом виховання особистості та формуванню інтересу до музикування у інструментальних колективах, розвитку інтересу до вивчення українського музичного фольклору, формуванню художнього смаку, розвитку музичної пам'яті, пробудженню любові до прекрасного. Народна музика характеризується високою художністю, змістовністю, доступністю, що надає їй вагоме педагогічне значення. Відтак, національна музика, як один з вагомих виховних чинників має зайняти належне місце у процесі формування професійно-педагогічного інтересу майбутніх учителів мистецтва. Реалізація освітньо-виховних завдань, враховуючи використання народного музичного мистецтва, повинна знайти віддзеркалення та втілення в усіх програмах дисциплін художньо-естетичного циклу.

Література

1. Коваль Л.Г. Музично-естетичне виховання школярів. Київ : Знання, 1979. 48 с.
2. Комарова А.І. Естетичне виховання студентів. Львів : Вища школа, 1984. 160 с.
2. 3.Концепція Нова українська школа. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolacompressed.pdf>
3. Лісовський В.Т. Особистість студента. Львів : ЛДУ, 1974. 184 с.
4. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Вибрані твори у 2 т. Т.1. Київ, 1982. С. 310.
5. Шпак В.І. Естетичний аспект підготовки вчителів музики: Дослідження проблем професійної підготовки вчителя музики . Київ, 1981. С.109-116.